

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL EUROPOS SĄJUNGOS VALSTYBIŲ
NARIŲ SPRENDIMŲ BAUDŽIAMOSIOSE BYLOSE TARPUSAVIO PRIPAŽINIMO IR
VYKDYMO“ NR. XII-1322 1, 2, 53 IR 87 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO BEI
ĮSTATYMO PAPILDYMO 86³, 86⁴, 86⁵, 86⁶, 86⁷, 86⁸, 86⁹, 86¹⁰ IR 89 STRAIPSNIAIS BEI
XVIII¹ IR XVIII² SKYRIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Skaitmeninių technologijų plėtra iš esmės keičia nusikalstamų veikų pobūdį ir kelia naujus iššūkius, susijusius su veiksmingu elektroninių įrodymų (toliau – el. įrodymai) rinkimu. Elektroniniai duomenys vis dažniau tampa vienu iš pagrindinių įrodymų šaltinių baudžiamajame procese, tačiau jie dažnai yra trumpalaikiai, lengvai sunaikinami arba saugomi kitų valstybių teritorijose. Dėl šių priežasčių jų gavimas reikalauja itin operatyvių, techniškai patikimų ir saugių procedūrų.

Šiuo metu taikomi tradiciniai tarptautinio teismo bendradarbiavimo instrumentai – Europos tyrimo orderis (toliau – ETO) ir kiti savitarpio teisinės pagalbos mechanizmai – buvo kuriami atsižvelgiant į tradicinių įrodymų rinkimo poreikius ir grindžiami instituciniu tarpininkavimu tarp valstybių. Tokie mechanizmai ne visuomet leidžia pakankamai operatyviai reaguoti į skaitmeninėje aplinkoje kylančius poreikius, ypač tais atvejais, kai būtina skubiai užtikrinti elektroninių duomenų išsaugojimą ar jų pateikimą.

Atsižvelgiant į šiuos iššūkius, 2023 m. liepos 12 d. priimtas Europos Sąjungos el. įrodymų baudžiamosiose bylose teisės aktų paketas, kurį sudaro ***Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/1543 dėl Europos įrodymų pateikimo orderių ir Europos įrodymų saugojimo orderių elektroniniams įrodymams baudžiamajame procese ir laisvės atėmimo bausmių vykdymui pasibaigus baudžiamajam procesui*** (toliau – Reglamentas (ES) 2023/1543) ir ***Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1544, kuria nustatomos suderintos paskirtųjų įmonių ir teisinių atstovų skyrimo elektroniniams įrodymams baudžiamajame procese rinkti taisyklės*** (toliau – Direktyva (ES) 2023/1544). Šie teisės aktai sukuria Europos Sąjungoje naują modelį el. įrodymams baudžiamajame procese rinkti ir įpareigoja valstybes nares užtikrinti tinkamą šio mechanizmo veikimą praktikoje.

Direktyva (ES) 2023/1544 Europos Sąjungos valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai užtikrinti, kad nurodytų kategorijų paslaugų teikėjai, teikiantys paslaugas Europos Sąjungoje, paskirtų įmonę (tuo atveju, jei paslaugų teikėjas įsisteigęs Europos Sąjungoje) arba teisinį atstovą (tuo atveju, jei paslaugų teikėjas įsisteigęs valstybėje narėje, netaikančioje atitinkamo teisinio instrumento arba nėra įsisteigęs Europos Sąjungoje) (toliau kartu – adresatai). Paskirti adresatai priimtų, vykdytų ir priverstinai vykdytų valstybių narių kompetentingų nacionalinių institucijų priimtus sprendimus ir orderius, kuriais siekiama rinkti el. įrodymus baudžiamosiose bylose. Be to, siekiant užtikrinti, kad Direktyva (ES) 2023/1544 būtų nuosekliai ir proporcingai taikoma, nustatyta pareiga Europos Sąjungos valstybėms narėms paskirti centrinę (-es) instituciją (-as) ir nustatyti sankcijas paslaugų teikėjams, nepaskiriantiems adresatų ir (ar) nevykdantiems ar netinkamai vykdantiems jiems nustatytų kitų, su adresatų paskyrimu susijusių pareigų.

Paslaugų teikėjų, kurie privalės paskirti adresatus apibrėžimas pateikiamas Direktyvos (ES) 2023/1544 2 straipsnio 1 punkte bei Reglamento (ES) 2023/1543 3 straipsnio 3 punkte. Tiek Direktyvoje (ES) 2023/1544, tiek Reglamente (ES) 2023/1543 nustatyta paslaugų teikėjo sąvoka iš esmės sutampa ir apima tokius fizinius ar juridinius asmenis, kurie Europos Sąjungoje teikia nurodytų kategorijų paslaugas (išskyrus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB (30) 2 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytas finansines paslaugas):

a) elektroninių ryšių paslaugas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2018/1972 2 straipsnio 4 punkte;

b) interneto domenų vardų ir IP numeravimo paslaugas, pvz., IP adresų suteikimo, domenų vardų registro, domenų vardų registruotojo ir su domenų vardais susijusias privatumo ir tarpininkavimo paslaugas;

c) kitas informacinės visuomenės paslaugas, kaip nurodyta Direktyvos (ES) 2015/1535 1 straipsnio 1 dalies b punkte, kurias teikiant:

i) sudaromos sąlygos jų naudotojams bendrauti tarpusavyje ir (arba)

ii) suteikiama galimybė saugoti tvarkyti arba kitaip duomenis naudotojų, kuriems teikiama paslauga, vardu, su sąlyga, kad duomenų saugojimas yra kartinė naudotojui teikiamos paslaugos sudėtinė dalis.

Reglamentu (ES) 2023/1543 nustatomos procesinės taisyklės, kuriomis remdamasi Europos Sąjungos valstybės narės kompetentinga nacionalinė institucija (prokuroras, ikiteisminio tyrimo teisėjas, teisėjas) galėtų nurodyti paslaugų teikėjui, teikiančiam paslaugas Europos Sąjungoje, pateikti arba išsaugoti el. įrodymus. Šiam tikslui sukuriama Europos įrodymų pateikimo ir Europos įrodymų saugojimo orderiai, leisiantys baudžiamajame procese lengviau ir greičiau apsaugoti ir surinkti el. įrodymus, kuriuos saugo arba turi kitoje jurisdikcijoje esantys paslaugų teikėjai, nepriklausomai nuo el. įrodymų buvimo vietos. Šie orderiai bus tiesiogiai teikiami paslaugų teikėjų paskirtiems adresatams Europos Sąjungoje vykdyti. Reglamento (ES) 2023/1543 8 straipsnyje nurodytais atvejais paraleliai Europos įrodymų pateikimo orderis bus siunčiamas paskirtai vykdymą užtikrinančiai institucijai vykdančiojoje valstybėje, kuri turės įvertinti, ar nėra Reglamento (ES) 2023/1543 12 straipsnyje nurodytų atsisakymo vykdyti orderį pagrindų. Pažymėtina, kad visa komunikacija pagal Reglamentą (ES) 2023/1543 turės būti vykdoma per decentralizuotą IT sistemą. Reglamentu (ES) 2023/1543, be kita ko, Europos Sąjungos valstybės narės įpareigojamos nustatyti sankcijų mechanizmą už įpareigojimų, nustatytų Europos įrodymų pateikimo ir Europos įrodymų saugojimo orderiuose, nevykdymą ar netinkamą vykdymą.

Europos Sąjungos valstybės narės, įskaitant Lietuvą, privalo užtikrinti, kad nacionalinis teisinis reguliavimas būtų suderintas su minėtais Europos Sąjungos teisės aktais ir sudarytų sąlygas jų veiksmingam taikymui praktikoje.

Minėtas el. įrodymų rinkimo procesas neatsiejamas nuo platesnių Europos Sąjungos skaitmenizavimo teisingumo srityje iniciatyvų. 2022 m. gegužės 30 d. **Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/850 dėl tarpvalstybinio elektroninio keitimosi duomenimis teismo bendradarbiavimo civilinėse ir baudžiamosiose bylose srityje kompiuterinės sistemos (sistemos e. CODEX), kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1726** (toliau – Reglamentas (ES) 2022/850) įtvirtino e. CODEX kaip pagrindinę bendrą Europos Sąjungos techninę saugios tarpvalstybinės elektroninės komunikacijos civilinėse, komercinėse ir baudžiamosiose bylose platformą. Europos Sąjungos lygmeniu privalomo e. CODEX naudojimo apimtis nuosekliai plečiama, įskaitant Reglamentą (ES) 2023/1543 (nuo 2026 m. rugpjūčio 18 d.) ir kitus teismo bendradarbiavimo instrumentus, kuriems 2028–2031 m. numatytas privalomas e. CODEX taikymas. Atsižvelgiant į Europos Sąjungos lygmeniu nustatytus reikalavimus, Lietuva privalo užtikrinti, kad nacionalinės institucijos būtų pasirengusios naudoti e. CODEX grindžiamą decentralizuotą IT sistemą, taip sudarant sąlygas sklandžiam Europos Sąjungos teisės aktų taikymui.

2023 m. gruodžio 20 d. Europos Sąjungos Taryba patvirtino dešimtojo tarpusavio vertinimo etapo dėl ETO Lietuvos vertinimo ataskaitą (toliau – Dešimtojo tarpusavio vertinimo ataskaita), kurioje, pateikė rekomendacijas Lietuvai dėl teisės aktuose įtvirtinto teisinio reguliavimo tobulinimo. Ataskaitos 18 skyriuje nustatytas 2014 m. balandžio 3 d. **Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose** (toliau – Direktyva 2014/41/ES) 21 straipsnio įgyvendinimo trūkumas. Lietuvai skirtoje 2 rekomendacijoje siūloma apsvastyti galimybę iš dalies pakeisti Direktyvos 2014/41/ES 21 straipsnį įgyvendinančio Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Europos Sąjungos valstybių narių sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo ir vykdymo“ Nr. XII-1322 (toliau – Įstatymas) 53 straipsnio 12 dalį, užtikrinant, kad ETO vykdymo išlaidų dydis nebūtų laikomas pagrindu vykdančiajai valstybei atsisakyti vykdyti ETO.

Atsižvelgiant į aukščiau nurodytas aplinkybes, parengtas Įstatymo 1, 2, 53 ir 87 straipsnių ir priedo pakeitimo bei Įstatymo papildymo 86³, 86⁴, 86⁵, 86⁶, 86⁷, 86⁸, 86⁹, 86¹⁰ ir 89 straipsniais bei XVIII¹ ir XVIII² skyriais įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas), kuriuo **siekiama:**

- perkelti Direktyvos (ES) 2023/1544 nuostatas į nacionalinę teisę ir sudaryti teisinį pagrindą tinkamam Reglamento (ES) 2023/1543 taikymui Lietuvos Respublikoje;
- užtikrinti nacionalinių institucijų pasirengimą naudoti e. CODEX infrastruktūrą tarpvalstybinio teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose procesuose;
- įgyvendinti Dešimtojo tarpusavio vertinimo ataskaitos Lietuvai skirtą 2-ąją rekomendaciją, panaikinant papildomą atsisakymo vykdyti ETO pagrindą, susijusį su itin didelėmis vykdymo išlaidomis.

Įstatymo projekto uždaviniai:

- nustatyti Direktyvoje (ES) 2023/1544 nurodytų kategorijų paslaugų teikėjams, teikiantiems savo paslaugas Europos Sąjungoje, pareigą paskirti paskirtąją įmonę arba teisinį atstovą, atsakingus už kompetentingų Europos Sąjungos valstybių narių institucijų priimtų sprendimų ir orderių dėl el. įrodymų baudžiamajame procese gavimą, jų vykdymą ir vykdymo užtikrinimą bei įtvirtinti šių adresatų paskyrimo sąlygas ir tvarką, paslaugų teikėjų ir adresatų pareigas ir atsakomybę;
- įgalinti Vyriausybę paskirti centrinę instituciją, atsakingą už Direktyvą (ES) 2023/1544 įgyvendinančių nuostatų įgyvendinimo Lietuvos Respublikoje koordinavimą, informacijos mainus ir bendradarbiavimą su kitų valstybių narių paskirtomis centrinėmis institucijomis ir, prireikus – Europos Komisija;
- paskirti Lietuvos Respublikoje kompetentingas institucijas pagal Reglamentą (ES) 2023/1543 bei nustatyti efektyvias, proporcingas ir atgrasančias sankcijas už Europos įrodymų pateikimo ir Europos įrodymų saugojimo orderiuose nustatytų pareigų nevykdymą ar netinkamą vykdymą bei šių sankcijų skyrimo tvarką.
- sukurti teisinį pagrindą Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai (toliau – Generalinė prokuratūra) atlikti e. CODEX prieigos tašką eksploatuojančio subjekto funkciją tarpvalstybinio teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose ikiteisminio tyrimo stadijos procesuose;
- pakeisti Įstatymo 53 straipsnio 12 dalį, panaikinant papildomą atsisakymo vykdyti ETO dėl itin didelių išlaidų pagrindą, ir nustatant, kad sprendimą tokiais atvejais gali priimti tik išduodančiosios valstybės kompetentinga institucija.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Tarptautinio bendradarbiavimo ir žmogaus teisių politikos grupės (vadovė Indrė Balčiūnienė, tel. +370 602 56854, el. p. indre.balciuniene@tm.lt), vyresnioji patarėja Andrada Bavėjan, tel. +370 698 72152, el. p. andrada.bavejan@tm.lt, vyresnioji patarėja Judita Aleksiejūnė, tel. +370 600 42648, el. p. judita.aleksiejune@tm.lt ir Teisinių paslaugų politikos grupės (vadovė Aurelija Giedraitytė, tel. +370 607 69523 el. p. aurelija.giedraityte@tm.lt) vyresnioji patarėja Jurgita Urbaitė, tel. +370 602 56754, el. p. jurgita.urbaite@tm.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Dėl el. įrodymų baudžiamajame procese

Lietuvos teisės aktuose nėra įtvirtinta el. įrodymų sąvoka. El. įrodymams rinkti nacionaliniu lygmeniu taikytinos bendros Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) XII skyriaus nuostatos, o tais atvejais, kai elektroniniai duomenys renkami vykdant nuteistojo, kuris slapstosi nuo teisingumo, paiešką, be kita ko, vadovaujamosi Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymu. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatyme ir Lietuvos Respublikos kibernetinės saugos įstatyme taip pat yra įtvirtintos su tam tikrų kategorijų elektroninių duomenų saugojimu ir gavimu susijusios nuostatos.

El. įrodymų baudžiamajame procese saugojimas, perdavimas ir gavimas iš kitose valstybėse įsisteigusių paslaugų teikėjų šiuo metu įmanomas ETO pagrindu arba per abipusės teisinės pagalbos mechanizmus, grindžiamus 2000 m. gegužės 29 d. Europos Sąjungos konvencija dėl abipusės pagalbos baudžiamosiose bylose tarp valstybių narių ir jos papildomais protokolais, 1959 m. Europos

Tarybos konvencija dėl abipusės pagalbos baudžiamosiose bylose ir kitais dvišaliais ar daugiašaliais tarptautiniais susitarimais. Tačiau pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą kompetentinga nacionalinė institucija neturi galimybės tiesiogiai kreiptis į kitoje valstybėje įsisteigusį ar veiklą vykdančią paslaugų teikėją dėl el. įrodymų išsaugojimo ar pateikimo. Tiek ETO, tiek teisinės pagalbos prašymai teikiami ir vykdomi per nustatytus tarptautinio bendradarbiavimo kanalus tarpininkaujant kompetentingoms valstybių institucijoms, o jų nagrinėjimas paprastai užtrunka gana ilgą laiką. Be to, nėra įtvirtinta paslaugų teikėjų, teikiančių paslaugas Europos Sąjungoje, pareiga paskirti adresatus, atsakingus už Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingų institucijų sprendimų ir orderių dėl el. įrodymų baudžiamajame procese gavimą ir jų vykdymą. Dėl šių priežasčių egzistuojantis teisinis reguliavimas neleidžia efektyviai taikyti naujų el. įrodymų paketą sudarančių Europos Sąjungos teisės aktų ir užtikrinti greito bei saugaus el. įrodymų saugojimo ir jų gavimo.

Dėl e. CODEX prieigos tašką eksploatuojančio subjekto

Sistema e. CODEX – Europos Sąjungos agentūros eu-LISA valdoma teisingumo srities sistema, skirta saugiam tarpvalstybiniam elektroninių duomenų teismo bendradarbiavimo civilinėse, komercinėse ir baudžiamosiose bylose srityse keitimuisi. Sistema veikia kaip techninė sąveikumo platforma, jungianti nacionalines informacines sistemas (arba Europos Komisijos sukurtą bazinio sistemos modelio programinę įrangą, kurią įsidiegti ir naudoti gali pasirinkti valstybės narės, neturinčios teismo bendradarbiavimo procesams pritaikytų nacionalinių sistemų). Teisinis šios sistemos veikimo pagrindas įtvirtintas Reglamente (ES) 2022/850, kuriame nustatyti e. CODEX sistemos veiklos, saugumo, valdymo ir jos prieigos taškų eksploatavimo reikalavimai. Nors Reglamentas (ES) 2022/850 nenustato pareigos valstybei narei naudoti e. CODEX visiems procesams, pastaraisiais metais Europos Sąjungos teisės aktais sparčiai plečiamas privalomas šios sistemos taikymas:

- Reglamentas (ES) 2023/1543 įtvirtina, kad visos procedūros pagal šį reglamentą privalomai vykdomos per decentralizuotą IT sistemą, kurios prieigos taškai turi būti pagrįsti e. CODEX architektūra;
- Reglamentas (ES) 2025/3011¹ numato privalomą decentralizuotos IT sistemos naudojimą ir techninius reikalavimus e. CODEX pagrindu procesuose, susijusiuose su baudžiamojo proceso perdavimu;
- Reglamentas (ES) 2023/2844² numato privalomą e. CODEX naudojimą dar 24 teismo bendradarbiavimo srities procesuose (nuo 2028–2031 m.).

Atsižvelgiant į tai, Lietuva privalo užtikrinti, kad visos nacionalinės institucijos, dalyvaujančios minėtuose Europos Sąjungos teisės aktais reglamentuojamuose procesuose, galėtų naudotis e. CODEX sistema. Tam būtina įdiegti nacionalinį e. CODEX prieigos tašką(-us) ir paskirti instituciją(-as), atsakingą(-as) už jo(-ų) techninę ir organizacinę priežiūrą.

Pagal Reglamentą (ES) 2022/850 e. CODEX prieigos tašką eksploatuojančiu subjektu gali būti valstybės institucija arba kitas juridinis asmuo. Šiam subjektui tenka pareiga:

- konfigūruoti ir eksploatuoti e. CODEX prieigos tašką;
- užtikrinti jo saugumą ir nepertraukiamą veikimą;
- integruoti prieigos tašką su nacionalinėmis sistemomis ir Europos Sąjungos kuriama referencine sistema;
- paskirti e. CODEX korespondentus ir vykdyti kitas Reglamente (ES) 2022/850 nustatytas funkcijas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. spalio 2 d. nutarimu Nr. 825 „Dėl Reglamento (ES) 2022/850 įgyvendinimo“, Valstybės skaitmeninių sprendimų agentūrai yra pavesta vykdyti e. CODEX prieigos tašką eksploatuojančiam subjektui Reglamentu (ES) 2022/850 nustatytas funkcijas; taip pat nustatyta, kad iki šio nutarimo įsigaliojimo kitų valstybės institucijų įdiegti

¹ 2024 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/3011 dėl baudžiamojo proceso perdavimo.

² 2023 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/2844 dėl teismo bendradarbiavimo ir teisės kreiptis į teismą tarpvalstybinėse civilinėse, komercinėse ir baudžiamosiose bylose skaitmenizacijos, kuriuo iš dalies keičiami tam tikri teismo bendradarbiavimo srities aktai.

e. CODEX prieigos taškai eksploatuojami ir šių institucijų e. CODEX eksploatuojančio subjekto funkcijos atliekamos tol, kol bus priimtas Vyriausybės sprendimas taikyti bendrą nacionalinį e. CODEX prieigos tašką elektroniniam keitimuisi duomenimis teismo bendradarbiavimo civilinėse ir baudžiamosiose bylose srityje. Šiuo metu sprendimas dėl bendro nacionalinio e. CODEX prieigos taško nėra priimtas.

Dėl ETO reglamentavimo

Direktyva 2014/41/ES į Lietuvos teisę buvo perkelta Įstatymu (su pakeitimais, padarytais 2017 m. birželio 1 d. įstatymu Nr. XIII-397, 2020 m. birželio 11 d. įstatymu Nr. XIII-3053, 2022 m. birželio 28 d. įstatymu Nr. XIV-1237). Direktyvos 2014/41/ES 21 straipsnis perkeltas į Įstatymo 53 straipsnio 12 dalį. Pagal šiuo metu galiojančias Įstatymo nuostatas Lietuva padengia ETO vykdymo išlaidas, išskyrus išlaidas, patiriamas kitos Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje, ir išlaidas, susijusias su laikinu asmens perdavimu iš Lietuvos Respublikos arba į Lietuvos Respubliką, išlaidas, susijusias su kitos ES valstybės narės pareigūnų dalyvavimu vykdančiosios priemonės Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat duomenų, surinktų iš elektroninių ryšių tinklais perduodamos informacijos, transkripcijos, dekodavimo ar iššifravimo išlaidas, kurias padengia kita Europos Sąjungos valstybė narė.

Pagal Direktyvos 2014/41/ES 21 straipsnį su ETO vykdymu susijusias vykdančiosios valstybės teritorijoje patirtas išlaidas padengia vykdančioji valstybė, tačiau vykdančiajai valstybei suteikiama galimybė konsultuotis su išduodančiąja valstybe, jei vykdymo išlaidos laikomos itin didelėmis. Išimtinėmis aplinkybėmis išduodančiajai valstybei suteikiama galimybė panaikinti ETO arba padengti dalį išlaidų.

Įstatymas apima Direktyvos 2014/41/ES 21 straipsnio nuostatas, susijusias su atvejais, kai ETO vykdymo išlaidos laikomos itin didelėmis. Tačiau vadovaujantis Įstatymo 53 straipsnio 12 dalimi, tais atvejais, kai konsultavimosi su išduodančiąja institucija procedūra dėl išlaidų pasidalijimo nepavyksta, ETO pripažinusi institucija gali nuspręsti atsisakyti vykdyti ETO visiškai arba iš dalies. Kaip teigiama Dešimtojo tarpusavio vertinimo ataskaitoje, šioje Įstatymo nuostatoje numatytas papildomas atsisakymo pagrindas nėra numatytas Direktyvoje 2014/41/ES. Be to, šios direktyvos 23 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, kad konsultavimosi dėl itin didelių išlaidų mechanizmas neturėtų būti papildomas atsisakymo pagrindas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma pakeisti Įstatymo 1, 2, 53 ir 87 straipsnius ir priedą bei papildyti Įstatymą 86³, 86⁴, 86⁵, 86⁶, 86⁷, 86⁸, 86⁹, 86¹⁰ ir 89 straipsniais bei XVIII¹ ir XVIII² skyriais.

Įstatymo 1, 2 ir 87 straipsnių pakeitimai bei Įstatymo papildymas XVIII¹ bei XVIII² skyriais yra būtini siekiant įgyvendinti el. įrodymų paketą sudarančius Europos Sąjungos teisės aktus – Direktyvą (ES) 2023/1544 ir Reglamentą (ES) 2023/1543. Siekiant užtikrinti Įstatymo struktūrinį nuoseklumą, siūloma papildyti Įstatymo 1 straipsnį dviem naujais punktais, kuriais aiškiai apibrėžiama Įstatymo taikymo sritis. Įstatymo 2 straipsnis papildomas naujomis sąvokomis, reikalingomis tinkamai perkelti Direktyvos (ES) 2023/1544 nuostatas, siekiant užtikrinti vienodą jų taikymą ir teisinį tikrumą.

Dėl Direktyvos (ES) 2023/1544 perkėlimo į nacionalinę teisę

Siūlomos Įstatymo XVIII¹ skyriaus (86¹–86¹⁰ straipsnių) nuostatos į nacionalinę teisę perkelia Direktyvos (ES) 2023/1544 reikalavimus dėl paskirtųjų įmonių ir teisinių atstovų skyrimo el. įrodymams baudžiamajame procese rinkti.

Įstatymo 86¹ straipsnyje siūloma apibrėžti XVIII¹ skyriaus taikymo sritį. Šio straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad šio skyriaus nuostatos taikomos paslaugų teikėjams, kurie atitinka Įstatymo 2 straipsnio 10 dalyje nustatytus kriterijus ir teikia savo paslaugas Europos Sąjungoje, kartu nurodant, kad šio skyriaus nuostatos netaikomos paslaugų teikėjams, kurie yra įsisteigę ir teikia paslaugas tik vienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje. Siūloma nuostata taip pat įtvirtinamas adresatų (paskirtosios įmonės ar teisinio atstovo) paskyrimo tikslas – užtikrinti Europos Sąjungos valstybių narių kompetentingų institucijų sprendimų ir orderių dėl el. įrodymų gavimą, vykdymą ir vykdymo

užtikrinimą baudžiamajame procese. Siūlomu reguliavimu atsižvelgiama į Direktyvos (ES) 2023/1544 taikymo ribas ir įtvirtintą draudimą įgyvendinant Direktyvoje (ES) 2023/1544 nustatytus tikslus paslaugų teikėjams nustatyti joje nenumatytas papildomas pareigas.

Įstatymo 86¹ straipsnio 2 dalyje atitinkamai siūloma detalizuoti sprendimų ir orderių kategorijas, kurioms taikomos skyriaus nuostatos, įtraukiant sprendimus ir orderius el. įrodymų rinkimo tikslais, priimamus pagal Reglamento (ES) 2023/1543 nuostatas, 2000 m. gegužės 29 d. Konvenciją dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose tarp Europos Sąjungos valstybių narių bei Įstatyme nustatytą ETO išdavimo ir vykdymo tvarką (X ir XI skyriai). Šio skyriaus nuostatos būtų taikomos ir tais atvejais, kai Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos sprendimą ar orderį dėl el. įrodymų rinkimo adresuotų paslaugų teikėjo paskirtam adresatui, veikiančiam Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Siekiant perkelti Direktyvos (ES) 2023/1544 3 straipsnio 3 dalį, Įstatymo 86¹ straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad sprendimai ir orderiai el. įrodymams baudžiamajame procese rinkti, patenkantys į šio straipsnio 2 dalyje nurodytą taikymo sritį, adresuojami paslaugų teikėjo paskirtam adresatui ir perduodami Europos Sąjungos ir nacionalinių teisės aktų, kurių pagrindu jie buvo išduoti, nustatyta tvarka. Svarbu pažymėti, kad siūloma nuostata savaime nesukuria naujos ar papildomos galimybės sprendimus ar orderius perduoti tiesiogiai paslaugų teikėjo paskirtajai įmonei ar teisiniam atstovui tais atvejais, kai atitinkamas Europos Sąjungos ar nacionalinis teisinis instrumentas tokios galimybės nenumato, t. y., šia nuostata nekeičiama Įstatymo X ir XI skyriuose nustatyta ETO perdavimo tvarka ir 2000 m. Konvencijoje įtvirtintos savitarpio teisinės pagalbos procedūros. Adresatas šiuo atveju suprantamas kaip paslaugų teikėjo paskirtas subjektas, atsakingas už kompetentingų institucijų priimtų sprendimų ar orderių dėl el. įrodymų gavimą, vykdymą ir jų vykdymo užtikrinimą, tačiau sprendimų ir orderių išdavimo ir perdavimo tvarką nustato atitinkamą teisinį instrumentą reglamentuojantys teisės aktai. Pavyzdžiui, Reglamente (ES) 2023/1543 numatyta galimybė Europos įrodymų pateikimo ir Europos įrodymų saugojimo orderius perduoti tiesiogiai paslaugų teikėjų paskirtiems adresatams, tuo tarpu ETO el. įrodymų rinkimo tikslais išduodami ir perduodami vykdyti per kompetentingas institucijas Įstatymo X ir XI skyriuose nustatyta tvarka. Tais atvejais, kai tiesioginis sprendimų ir orderių perdavimas paslaugų teikėjų paskirtiems adresatams nenumatytas, ši nuostata leidžia nustatyti, į kurios valstybės narės kompetentingą instituciją turi būti kreipiamasi – t. y., į tos valstybės, kurioje šiuo tikslu yra paskirtas adresatas.

Įstatymo 86¹ straipsnio 4 dalyje siūloma įtvirtinti, kad šio skyriaus nuostatos neturi įtakos Lietuvos Respublikos institucijų įgaliojimams nacionalinio pobūdžio baudžiamosiose bylose tiesiogiai kreiptis į Lietuvos Respublikos teritorijoje įsisteigusius paslaugų teikėjus. Tokiu būdu užtikrinamas Direktyvos (ES) 2023/1544 perkėlimo proporcingumas ir nedaromas poveikis nacionalinio pobūdžio byloms taikomam reguliavimui.

Įstatymo 86² straipsnio 1 dalyje siūloma įtvirtinti pareigą paslaugų teikėjams paskirti adresatus, vadovaujantis šiame straipsnyje nustatytais kriterijais. Paslaugų teikėjai diferencijuojami pagal du kriterijus – **įsisteigimo vietą** ir **paslaugų teikimo teritoriją**, nustatant pareigą Europos Sąjungoje paskirti bent vieną adresatą – paskirtąją įmonę (kai paslaugų teikėjas įsisteigęs Europos Sąjungoje) arba teisinį atstovą (kai paslaugų teikėjas įsisteigęs trečiojoje valstybėje arba Europos Sąjungos valstybėje narėje, kurioje netaikomos atitinkamos teisinės priemonės). Jeigu įsisteigimo vieta ir paslaugų teikimo teritorija nesutampa, adresato paskyrimas siejamas su paslaugų teikėjo įsisteigimo vieta, kurioje paslaugų teikėjas turi veikiančią infrastruktūrą ir realius administracinius bei techninius išteklius, leidžiančius veiksmingai vykdyti sprendimus ir orderius dėl el. įrodymų rinkimo. Įstatymo projektu siūlomi adresatų paskyrimo scenarijai atitinka Direktyvoje (ES) 2023/1544 įtvirtintą paslaugų teikimo tarpvalstybinį pobūdį ir paslaugų teikėjams paliktą galimybę, vadovaujantis nustatytais kriterijais, pasirinkti valstybę narę, kurioje paskiriama paskirtoji įmonė ar teisinis atstovas, kartu užtikrinant, kad adresatas būtų siejamas su valstybe, kurioje paslaugų teikėjas turi realią veiklos infrastruktūrą ir išteklius orderiams ir sprendimams vykdyti, o paskirtas adresatas – objektyviai pajėgus atlikti jam pavestas funkcijas.

Įstatymo 86² straipsnio 2 dalimi perkeliama Direktyvoje (ES) 2023/1544 nustatyti pereinamieji terminai, kurie skirti paslaugų teikėjams tinkamai pasirengti naujoms pareigoms ir

užtikrinti, kad sistema būtų pasiruošusi veikti nuo Reglamento (ES) 2023/1543 taikymo pradžios, t. y., nuo 2026 m. rugpjūčio 18 d. Atitinkamai, Įstatymo 86² straipsnio 3 dalyje įtvirtinama pareiga suteikti adresatams pakankamus įgaliojimus ir išteklius, kad jie galėtų veiksmingai vykdyti jiems pateiktus sprendimus ir orderius. Įstatymo 86² straipsnio 4 dalyje nustatoma paslaugų teikėjų ir adresatų bendradarbiavimo su kompetentingomis institucijomis pareiga.

Siūlomu Įstatymo 86³ straipsniu nustatoma paslaugų teikėjų pareiga apie paskirtus adresatus informuoti atitinkamą centrinę instituciją, jų kontaktinius duomenis ir kalbas, kuriomis šie gali priimti sprendimus ir orderius. Ši informacija būtina tam, kad kompetentingos institucijos galėtų operatyviai perduoti sprendimus ir orderius dėl el. įrodymų saugojimo ir rinkimo. Pranešimai teikiami centrinės institucijos nurodyta tvarka ir turi būti pateikti 86³ straipsnio 2 dalyje nurodytais terminais, o duomenims pasikeitus – per 5 darbo dienas. Jei paskiriami keli adresatai, turi būti nurodyta jų veiklos teritorija ir kalbos. Centrinė institucija viešai skelbia paskirtųjų adresatų kontaktinius duomenis ir informaciją apie veiklos teritoriją ir priimtinas kalbas.

Įstatymo 86⁴ straipsnyje siūloma įtvirtinti centrinės institucijos funkcijas ir teises, kurios būtinos veiksmingam Direktyvą (ES) 2023/1544 perkeliančių nuostatų įgyvendinimui ir nuosekliam informacijos mainų užtikrinimui Europos Sąjungos lygmeniu. Numatoma, kad centrinė institucija:

- koordinuotų adresatų paskyrimo taisyklių taikymą;
- užtikrintų informacijos apie paslaugų teikėjų paskirtus adresatus prieinamumą;
- palaikytų ryšius su kitų valstybių narių centrinėmis institucijomis ir Europos Komisija;
- reaguotų į pagrįstus įtarimus ir informaciją apie galimus Įstatymo XVIII¹ skyriaus

nuostatų pažeidimus ir būtų įgaliota taikyti Įstatyme nustatytas ekonomines sankcijas ar kitus vykdymo užtikrinimo veiksmus paslaugų teikėjams už pažeidimus, numatytus siūlomame Įstatymo 86¹ straipsnyje.

Centrinei institucijai, be kita ko, būtų suteikiama teisė gauti jos funkcijoms vykdyti reikalingą informaciją ir dokumentus tiek iš paslaugų teikėjų bei jų paskirtų adresatų, tiek iš kitų valstybės ir savivaldybių institucijų.

Pažymėtina, kad centrinė institucija veiktų išimtinai Direktyvos (ES) 2023/1544 nuostatų įgyvendinimo kontekste. Jos funkcijos nėra susijusios su kompetentingų institucijų priimtų sprendimų ar orderių el. įrodymų rinkimo baudžiamajame procese tikslais išdavimu, perdavimu, vykdymu, ar vykdymo užtikrinimu. Tokių sprendimų ir orderių teisėtumo, pagrįstumo ar proporcingumo vertinimo, jų vykdymo užtikrinimo funkcijos priskirtos Reglamente (ES) 2023/1543 ir kituose teisės aktuose nurodytoms kompetentingoms institucijoms.

Atsižvelgiant į Direktyvos (ES) 2023/1544 specifiką ir tarpvalstybinį pobūdį, nuolatinį koordinavimo ir bendradarbiavimo poreikį tarp valstybių narių centrinių institucijų bei poreikį užtikrinti tinkamus administracinius, organizacinius ir techninius pajėgumus, siūloma nustatyti, kad centrinę instituciją Lietuvos Respublikoje skirtų Vyriausybė. Toks sprendimas sudarytų prielaidas užtikrinti institucinį lankstumą ir galimybę operatyviai reaguoti į Europos Sąjungos teisinio reguliavimo, praktinio taikymo ar organizacinių poreikių pokyčius, prireikus perskirstant funkcijas ar pavedant jas kitai tinkamus pajėgumus turinčiai institucijai.

Įstatymo 86⁵ straipsnyje nustatoma solidari paslaugų teikėjo ir jo paskirtosios įmonės ar teisinio atstovo atsakomybė už sprendimų ir orderių, patenkančių į šio skyriaus taikymo sritį, tinkamą vykdymą. Solidari atsakomybė užtikrina, kad paskirtasis adresatas ne tik formaliai būtų paskirtas, bet ir realiai prisiimtų atsakomybę už savo funkcijas, o paslaugų teikėjas negalėtų vengti atsakomybės, remdamasis vidiniais organizaciniais trūkumais.

Įstatymo 86⁶–86¹⁰ straipsniai skirti įgyvendinti Direktyvos (ES) 2023/1544 5 straipsnio reikalavimą valstybėms narėms nustatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas už šio skyriaus nuostatų pažeidimus. Šiais straipsniais sukuriamas nuoseklus paslaugų teikėjams nustatytų pareigų vykdymo užtikrinimo mechanizmas, apimantis pažeidimų nustatymą, jų nagrinėjimą, ekonominių sankcijų skyrimo, apskundimo ir vykdymo tvarką:

- Įstatymo 86⁶ straipsnyje apibrėžiama, kokie paslaugų teikėjo veiksmai ar neveikimas laikomi pažeidimais;

- Įstatymo 86⁷ straipsnyje nustatoma paslaugų teikėjams nustatytų pareigų vykdymo užtikrinimo procedūra;
- Įstatymo 86⁸ straipsnyje detalizuojami sankcijų dydžiai ir skyrimo kriterijai, užtikrinant jų proporcingumą ir atgrasomąjį pobūdį, taip pat numatoma galimybė taikyti įspėjimą mažareikšmiais atvejais ir konsultacijas su kitų valstybių centrinėmis institucijomis;
- Įstatymo 86⁹ straipsnyje nustatoma sprendimo skirti ekonominę sankciją apskundimo tvarka;
- Įstatymo 86¹⁰ straipsnyje nustatoma sankcijų vykdymo tvarka – mokėjimo terminas, galimybė atidėti mokėjimą ir sprendimo vykdymas Mokesčių administravimo ir Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka, įskaitant vykdymo sustabdymą sprendimą apskundus.

Pažymėtina, kad Direktyvoje (ES) 2023/1544 nustatytos pareigos paslaugų teikėjams sudaro būtinas prielaidas veiksmingam Reglamento (ES) 2023/1543 taikymui. Šių pareigų nevykdymas gali apsunkinti ar net sutrukdyti Europos įrodymų pateikimo (EİPO) ir Europos įrodymų saugojimo orderių (EİSO) perdavimą ir vykdymą, el. įrodymų išsaugojimą ir gavimą baudžiamajame procese. Taigi Įstatymo projekte numatytų paslaugų teikėjų pareigų pažeidimų pasekmės iš esmės gali būti analogiškos EİPO ir EİSO nevykdymo ar netinkamo vykdymo pasekmėms, už kurias Reglamento (ES) 2023/1543 15 straipsnyje nustatyta ekonominių sankcijų iki 2 procentų paslaugų teikėjo bendros pasaulinės metinės apyvartos praėjusiais finansiniais metais dydžio riba. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projektu siūlomame 86⁸ straipsnio 1 dalies 1 punkte pasirinkta 2 procentų ekonominės sankcijos riba atitinka Reglamente (ES) 2023/1543 įtvirtintą sankcijų modelį ir užtikrina veiksmingų, proporcingų bei atgrasančių sankcijų taikymą.

Įstatymo projektu siūlomo 86⁸ straipsnio 1 dalies 2 punkte maksimalios baudos ribos iki 2000 eurų nustatymas paslaugų teikėjams, kurių bendroji pasaulinė metinė apyvarta praėjusiais finansiniais metais nesiekia 100 000 eurų, pasirinktas siekiant užtikrinti ekonominių sankcijų veiksmingumą ir atgrasomąjį poveikį tais atvejais, kai procentine išraiška apskaičiuota bauda dėl nedidelės apyvartos būtų itin nereikšminga. Nustačius vien procentinę sankciją, subjektams, kurių apyvarta yra labai maža, apskaičiuota ekonominė sankcija galėtų būti neproporcingai maža ir neužtikrintų Direktyvos (ES) 2023/1544 5 straipsnyje reikalaujamo veiksmingo ir atgrasomojo sankcijų pobūdžio. Pasirinktas ekonominių sankcijų modelis grindžiamas kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose³, reglamentuojančiuose elektroninių ir skaitmeninių paslaugų teikėjų priežiūrą bei Europos Sąjungos teisės aktų, kuriuose valstybėms narėms palikta diskrecija nustatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomąsias sankcijas, įgyvendinimą, taikomais analogiškais ekonominių sankcijų skyrimo mechanizmais, kai kartu nustatomos procentinės baudos nuo paslaugų teikėjo apyvartos ir atskiros maksimalios baudų ribos mažos apyvartos subjektams.

Taip pat pažymėtina, kad Įstatymo projekte nustatomos maksimalios galimų ekonominių sankcijų ribos, o konkretus ekonominės sankcijos dydis kiekvienu atveju nustatomas individualiai, atsižvelgiant į Įstatymo projektu siūlomoje 86⁸ straipsnio 2 dalyje nustatytus kriterijus, įskaitant paslaugų teikėjo dydį ir finansinį pajėgumą, pažeidimo pobūdį, sunkumą, trukmę, padarinius, kaltės formą ir kitas reikšmingas aplinkybes.

Dėl Įstatymo projekto 86⁸ straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytos baudos už trunkamąjį arba tęstinį pažeidimą dydžio, pažymėtina, kad ši bauda nėra savarankiška sankcija už pirminį pažeidimą, o taikoma tais atvejais, kai paslaugų teikėjas per Centrinės institucijos nustatytą terminą nenutraukia pažeidimo. Todėl jos paskirtis yra užtikrinti Centrinės institucijos teisėtų reikalavimų vykdymą ir sudaryti paskatas operatyviai nutraukti pažeidimą.

Dėl pasirengimo taikyti Reglamentą (ES) 2023/1543

Įstatymo papildymas nauju **XVIII² skyriumi (86¹¹–86¹⁶ straipsniais)** siūlomas siekiant nustatyti Reglamento (ES) 2023/1543 taikymui būtinas nacionalines nuostatas. Kadangi reglamentas yra tiesiogiai taikomas teisės aktas, šiame skyriuje siūloma reglamentuoti tik tuos klausimus, kuriems reikalingi papildomi nacionalinio lygmens sprendimai. Tokiu būdu sukuriama aiški funkcinė sąsaja

³ Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatyme, Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatyme.

tarp tiesiogiai taikomo Reglamento (ES) 2023/1543 ir nacionalinių procesinių taisyklių, užtikrinanti tinkamą Reglamento (ES) 2023/1543 veikimą praktikoje.

Įstatymo 86¹¹ straipsnyje siūloma nustatyti kompetentingas institucijas, galinčias išduoti ir (ar) patvirtinti EİPO ir EİSO Lietuvos Respublikoje, atsižvelgiant į duomenų tipą bei proceso stadiją (įskaitant Reglamente (ES) 2023/1543 numatytus laisvės atėmimo bausmių vykdymo atvejus). Pasirinktas modelis grindžiamas Reglamento (ES) 2023/1543 nuostatomis, nacionalinio baudžiamojo proceso principais ir būtinybe užtikrinti aiškų kompetencijų paskirstymą bei atsakomybės koncentravimą.

Pažymėtina, kad EİPO ir EİSO yra standartizuotos formos sprendimai, kurie sukelia tiesiogines teises pasekmes paslaugų teikėjams ir gali lemti pagrindinių teisių, visų pirma, teisės į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą, ribojimą, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 straipsnius. Tokie orderiai nėra vien techninio pobūdžio procesiniai dokumentai, jų teisėtumas ir proporcingumas privalo būti įvertinti kompetentingų institucijų prieš juos priimant.

Atsižvelgiant į Reglamento (ES) 2023/1543 4 straipsnio nuostatas, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad ikiteisminio tyrimo metu EİPO, kai siekiama gauti abonento duomenis ar duomenis, reikalingus naudotojo tapatybei nustatyti, taip pat EİSO, gali išduoti tiek prokuroras, tiek ikiteisminio tyrimo įstaiga (su prokuroro patvirtinimu). Atsižvelgiant į tai, kad srauto duomenys, išskyrus duomenis, kurių prašoma tik siekiant nustatyti naudotojo tapatybę, kaip apibrėžta Reglamente (ES) 2023/1543, ir turinio duomenys yra jautresni, EİPO dėl šių kategorijų duomenų gavimo išduotų prokuroras, tačiau jis būtų tvirtinamas ikiteisminio tyrimo teisėjo. Tokiu būdu užtikrinama operatyvumo ir nepriklausomos teisminės kontrolės pusiausvyra.

Įstatymo projektu taip pat siūloma nustatyti, kad bylos nagrinėjimo teisme stadijoje EİPO ir EİSO išduoda bylą nagrinėjantis teismas. Šis sprendimas grindžiamas tuo, kad pagal Reglamentą (ES) 2023/1543 išduodančioji institucija yra subjektas, kuris atitinkamoje byloje pats priima sprendimą dėl orderio išdavimo ir atsako už jo teisėtumą, proporcingumą ir kitų Reglamente (ES) 2023/1543 nustatytų orderių išdavimo sąlygų vertinimą. Atsižvelgiant į tai, išduodančiosios institucijos funkcija negali būti skaidoma taip, kad viena institucija priimtų sprendimą, o kita jį formaliai įgyvendintų, išduodama ir (ar) pasirašydama orderį sprendimą priėmusios institucijos vardu.

Teisminėje proceso stadijoje būtent bylą nagrinėjantis teismas vykdo proceso kontrolę ir sprendžia dėl įrodymų rinkimo, todėl tik jis gali būti laikomas institucija, kuri iš esmės vertina orderio išdavimo pagrįstumą. Modelis, pagal kurį orderio išdavimas būtų pavestas kitai institucijai, sudarytų prielaidas neaiškiam atsakomybės paskirstymui, iškreiptų išduodančiosios institucijos sampratą ir galėtų kelti abejonių dėl orderio teisėtumo Reglamento (ES) 2023/1543 prasme.

Papildomai pažymėtina, kad siūlomas reguliavimas yra nuoseklus ir kitų tarptautinio teismo bendradarbiavimo instrumentų, ypač ETO, atžvilgiu. Lietuva, įgyvendindama Direktyvą 2014/41/ES, pasirinko modelį, pagal kurį teisminėje stadijoje ETO išduoda teismas. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Reglamento (ES) 2023/1543 32 straipsnį el. įrodymai gali būti renkami ir naudojantis kitais galiojančiais instrumentais, įskaitant ETO, skirtingų išduodančių institucijų nustatymas ETO ir EİPO / EİSO atveju sudarytų prielaidas nevienodam analogiškų situacijų vertinimui.

Įstatymo projektu taip pat siūloma nustatyti, kad Reglamento (ES) 2023/1543 numatytais atvejais nuosprendžio vykdymo stadijoje EİSO ir EİPO išduoda nuosprendį priėmęs teismas, kriminalinės žvalgybos subjektų, vykdančių nuteistojo paiešką, vadovų ar jų įgaliotų vadovų pavadojų motyvuotu prašymu. Toks sprendimas pasirinktas atsižvelgiant į Kriminalinės žvalgybos įstatymo nuostatas ir į tai, kad nuosprendžio vykdymo stadijoje sprendimus, susijusius su nuosprendžio vykdymu, priima nuosprendį priėmęs teismas, o kriminalinės žvalgybos subjektai vykdo nuteistųjų paiešką ir organizuoja su tuo susijusius veiksmus.

Atsižvelgiant į Reglamento (ES) 2023/1543 5 straipsnį, Įstatymo projektu taip pat įtvirtintas išimtinis „*ex post*“ orderių patvirtinimo mechanizmas skubiais atvejais, kai siekiant užtikrinti tyrimo efektyvumą orderis gali būti išduodamas be išankstinio patvirtinimo, tačiau privalo būti nedelsiant, ne vėliau kaip per 48 valandas, pateiktas kompetentingai institucijai patvirtinti. Taip užtikrinama pusiausvyra tarp operatyvumo ir veiksmingos teisminės kontrolės.

Įstatymo 86¹¹ straipsnio 7 dalyje siūloma įtvirtinti nuostatas dėl asmens informavimo apie duomenų pateikimą, numatant galimybę tokį informavimą atidėti, apriboti ar jo nevykdyti Reglamento (ES) 2023/1543 ir nacionalinių teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo 86¹² straipsnyje nurodoma, kokia tvarka orderiai gali būti skundžiami priklausomai nuo proceso stadijos ar orderio tikslų, taikant atitinkamas BPK ir Kriminalinės žvalgybos įstatymo nuostatas.

Reglamentas (ES) 2023/1543, be kita ko, reikalauja paskirti institucijas, atsakingas už orderių vykdymo užtikrinimą. Įstatymo 86¹³ straipsnyje nustatoma, kuri institucija veikia kaip vykdymą užtikrinanti institucija bei suteikiami įgaliojimai taikyti ekonomines sankcijas, kaip numatyta Reglamente (ES) 2023/1543.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2023/1543 15 straipsniu, Įstatymo 86¹⁴ ir 86¹⁵ straipsniuose siūloma nustatyti sankcijų, skiriamų už Reglamento (ES) 2023/1543 10 ir 11 straipsnių bei 13 straipsnio 4 dalies pažeidimus, mechanizmą, įstatymo lygmeniu įtvirtinant:

- maksimalų sankcijų dydį (iki 2 proc. pasaulinės metinės apyvartos);
- sankcijų skyrimo kriterijus;
- įspėjimo galimybę mažareikšmių pažeidimų atvejais;
- sprendimo vykdymo mechanizmą ir apskundimo tvarką.

Reglamentas (ES) 2023/1543 numato motyvuoto prieštaravimo procedūrą tais atvejais, kai EİPO prieštarauja trečiosios šalies teisei. Įstatymo 86¹⁶ straipsnyje siūloma nustatyti, kuris teismas Lietuvoje nagrinėja tokį prieštaravimą, priklausomai nuo to, kas orderį išdavė.

Siūlomas Įstatymo 87 straipsnio pakeitimas įgyvendintų Reglamento (ES) 2023/1543 28 straipsnio reikalavimus dėl metinės statistinės informacijos rinkimo ir pateikimo Europos Komisijai.

Papildžius Įstatymą XVIII² skyriumi, būtų sudarytos būtinos procesinės ir institucinės prielaidos tinkamam Reglamento (ES) 2023/1543 taikymui.

Dėl ETO reglamentavimo

Siekiant įgyvendinti Dešimtojo tarpusavio vertinimo ataskaitos rekomendaciją, susijusią su ETO išlaidų padengimo klausimu, kuomet ETO vykdymo išlaidos laikomos itin didelėmis ir pašalinti Direktyvos 2014/41/ES 21 straipsnio įgyvendinimo trūkumą, siūloma iš dalies pakeisti Įstatymo 53 straipsnio 12 dalį. Tai atvejais kai ETO vykdymo išlaidos laikomos itin didelėmis ir jei konsultavimosi su išduodančiąja institucija procedūra dėl išlaidų pasidalijimo nepavyksta, tai neturėtų būti papildomas atsisakymo vykdyti ETO Lietuvoje pagrindas, todėl siūloma nustatyti, kad tik kitos Europos Sąjungos valstybės narės kompetentinga institucija po konsultacijų gali nuspręsti iš dalies arba visiškai panaikinti ETO arba palikti ETO galioti ir padengti itin didelę laikomą išlaidų dalį. Pažymėtina, kad tokiu atveju, kai kitos Europos Sąjungos valstybės narės kompetentinga institucija po konsultacijų nuspręstų iš dalies arba visiškai panaikinti ETO atitinkamai būtų taikoma Įstatymo 54 straipsnio, reguliuojančio ETO vykdymo nutraukimo taisyklės, 1 dalies 3 punkto nuostata, numatanti, kad ETO vykdymas gali būti nutrauktas teismo nutartimi arba prokuroro nutarimu, jeigu: „3) kitos Europos Sąjungos valstybės narės kompetentinga institucija panaikina Europos tyrimo orderį ar atšaukia jo vykdymą arba kitoje Europos Sąjungoje valstybėje narėje buvo priimtas sprendimas pakeisti Europos tyrimo orderyje nurodytus proceso veiksmus kitais ir gaunamas pakeistas Europos tyrimo orderis;“

Dėl sistemos e. CODEX prieigos tašką eksploatuojančio subjekto

Generalinė prokuratūra jau yra sukaupusi praktinę patirtį dirbant su e. CODEX, dalyvaudama Europos Sąjungos finansuojamuose projektuose EXEC ir EXEC II, kurių metu įdiegti e. CODEX komponentai, skirti tarptautiniam įrodymų perdavimui baudžiamosiose bylose. Generalinė prokuratūra taip pat yra kompetentinga institucija daugelyje tarpvalstybinio teismo bendradarbiavimo procesų baudžiamosiose bylose, todėl natūraliai užima centrinę poziciją nacionalinėje institucinėje struktūroje ir galėtų būti skiriama e. CODEX prieigos tašką eksploatuojančiu subjektu ikiteisminio tyrimo stadijos procesuose. Atsižvelgiant į Generalinės prokuratūros funkcijas ir patirtį vykdančią tarpvalstybinį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, siūloma papildyti Įstatymą nauju 89 straipsniu, kuriuo Generalinė prokuratūra paskiriama sistemos

e. CODEX prieigos tašką tarpvalstybinio teismo bendradarbiavo baudžiamosiose bylose ikiteisminį tyrimą apimančiuose procesuose eksploatuojančiu subjektu. Toks sprendimas užtikrintų veiklos tęstinumą, būtų išnaudojama įgyta institucijos techninė ir praktinė patirtis ir būtų sudarytos prielaidos nacionalinės IT infrastruktūros pasirengimui privalomam e. CODEX taikymui.

Atskiras sistemos e. CODEX korespondentų paskyrimo terminas Įstatymo projekte nenustatomas, nes jų paskyrimas yra viena iš e. CODEX prieigos tašką eksploatuojančio subjekto funkcijų, reikalingų užtikrinti sistemos diegimą ir eksploatavimą.

Dėl Įstatymo priedo keitimo

Siekiant teisiškai tiksliai identifikuoti Europos Sąjungos teisės normas, kurių įgyvendinimui yra priimamas Įstatymas, ir užtikrinti aiškumą bei sisteminių nuoseklumą, Įstatymo priedas atitinkamai papildomas nuorodomis į Direktyvą (ES) 2023/1544, Reglamentą (ES) 2023/1543, Reglamentą (ES) 2022/850.

Įstatymo projektu teikiamų siūlymų įgyvendinimas leis užtikrinti veiksmingą el. įrodymų rinkimą baudžiamajame procese, sudarant sąlygas kompetentingoms vienos Europos Sąjungos valstybės narės institucijoms tiesiogiai kreiptis į paslaugų teikėjų, įsisteigusių ir (ar) paslaugas siūlančių kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse, paskirtus adresatus el. įrodymų saugojimo ir gavimo tikslais.

Įstatymo projektu taip pat bus įtvirtintas aiškus teisinis pagrindas, leidžiantis Lietuvos institucijoms veikti skaitmeniniame teismo bendradarbiavimo formate, o Generalinei prokuratūrai – atlikti e. CODEX prieigos taško eksploatuojančio subjekto funkciją ikiteisminio tyrimo procesuose, bus įgyvendinta Dešimtojo tarpusavio vertinimo ataskaitoje pateikta rekomendacija Lietuvai dėl teisės aktuose įtvirtinto ETO teisinio reguliavimo tobulinimo.

Įstatymo projektas, be kita ko, prisidės prie bendros Europos Sąjungos teisingumo erdvės stiprinimo ir baudžiamojo proceso veiksmingumo didinimo bei Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 2015 m. rugsėjo 25 d. rezoliucijoje „*Keičiame mūsų pasaulį: JT darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m.*“ nustatytam 16 tikslui „*Skatinti taikias ir įtraukias visuomenes darniam vystymuisi, suteikti visiems galimybes reikalauti teisingumo ir kurti veiksmingas, atsakingas ir įtraukias institucijas visais lygiais*“ nustatytą 16.6 ir 16.a uždavinių įgyvendinimo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Įstatymo projektas iš esmės užtikrina privalomų Europos Sąjungos teisės nuostatų perkėlimą ir taikymą nacionalinėje teisėje.

Numatomas Reglamento (ES) 2023/1543 ir Direktyvos (ES) 2023/1544 nuostatų poveikis buvo išsamiai įvertintas Europos Komisijos rengtuose poveikio vertinimuose, kuriuose nustatyta, kad

- el. įrodymų rinkimo procedūrų harmonizavimas baudžiamajame procese užtikrins veiksmingesnį ir greitesnį teisėsaugos institucijų darbą;
- privalomas paslaugų teikėjų adresatų paskyrimas sumažins teisinio reguliavimo fragmentaciją ir užtikrins vienodas pareigas visoje Europos Sąjungoje;
- aiškus ir standartizuotas teisinis reguliavimas sumažins teisinę riziką paslaugų teikėjams, ypač tiems, kurie veikia keliose valstybėse narėse.

Galimi pereinamojo laikotarpio iššūkiai susiję su paslaugų teikėjų pareiga paskirti adresatus, institucijų procesų ir techninės infrastruktūros pritaikymu naujam reguliavimui. Numatoma, kad pereinamuoju laikotarpiu viešasis sektorius ir paslaugų teikėjai patirs tam tikrų administracinių, techninių ir finansinių sąnaudų, tačiau ilgalaikėje perspektyvoje standartizuotos procedūros, vienodai taikomos visose valstybėse narėse, sumažins teisinę riziką ir administracinę naštą.

Dėl Europos Sąjungos teisės aktuose nustatyto reikalavimo naudoti decentralizuotą IT sistemą, pagrįstą e. CODEX architektūra, valstybės narės turės modernizuoti informacines sistemas, užtikrinti sąveikumą ir apmokyti personalą, tačiau toks pradinės adaptacijos poreikis yra būtinas tam, kad sprendimai ir orderiai būtų perduodami saugiai, vienodais techniniais standartais. Ilgalaikėje

perspektyvoje e. CODEX sumažins duomenų perdavimo kaštus, trumpins procesus ir prisidės prie didesnio teismo bendradarbiavimo efektyvumo.

Europos Komisijos atlikti poveikio vertinimai patvirtina, kad siūlomi Europos Sąjungos teisės aktų sprendiniai užtikrina duomenų apsaugą, proporcingumą ir veiksmingas teismines gynybos priemones.

Nacionaliniu lygmeniu siūlomos Įstatymo projekto nuostatos neplečia Europos Sąjungos teisės aktų taikymo apimtį ir nekuria savarankiškų griežtesnių ar papildomų įpareigojimų, todėl papildomo neigiamo poveikio nenumatoma.

Įstatymo projektas taip pat įgyvendina Dešimtojo tarpusavio vertinimo ataskaitoje pateiktą rekomendaciją. Kadangi minėta rekomendacija yra susijusi su esamo nacionalinio teisinio reguliavimo koregavimu, neigiamų pasekmių nenumatoma – pakeitimas iš esmės pašalina perteklinį atsisakymo pagrindą, neatitinkantį Europos Sąjungos teisės.

Pažymėtina, kad Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas yra valstybės narės pareiga pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo. Neįgyvendinus Europos Sąjungos teisės aktų nustatytais terminais, Europos Komisija pradeda pažeidimo procedūrą ir gali kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektu nustatomas teisinis reguliavimas sudarys palankesnes sąlygas operatyviai ir veiksmingai rinkti el. įrodymus, ypač kai duomenys yra trumpalaikiai ar saugomi kitose valstybėse narėse. Greitesnis paslaugų teikėjų pasiekiamumas ir aiškiai apibrėžtos procedūros sustiprins teisėsaugos institucijų galimybes identifikuoti ir tirti nusikalstamas veikas. Vienodai taikomos techninės ir procesinės taisyklės, įskaitant duomenų perdavimą per decentralizuotą IT sistemą, mažins piktnaudžiavimo rizikas bei didins proceso skaidrumą.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto įgyvendinimas nėra tiesiogiai susijęs su verslo sąlygomis ir jo plėtra, tačiau Įstatymo projekto nuostatos perkelia Europos Sąjungos lygmeniu nustatytas papildomas pareigas į šių nuostatų taikymo sritį patenkantiems paslaugų teikėjams. Detalesnė informacija pateikta šio rašto 5 punkte.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, reikės pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. spalio 2 d. nutarimą Nr. 825 „Dėl Reglamento (ES) 2022/850 įgyvendinimo“, pripažįstant netekusiu galios jo 2 punktą. Šio punkto nuostatos tampa neaktualios, nes įstatymu nustatomas atskiras teisinis pagrindas Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai vykdyti sistemos e. CODEX prieigos tašką eksploatuojančio subjekto funkcijas baudžiamosiose bylose.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderintas su Europos Sąjungos teisės aktais.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Siūloma, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministras iki 2026 m. rugpjūčio 17 d. patvirtintų Įstatymui įgyvendinti reikalingų dokumentų pavyzdines formas.

Priėmus Įstatymo projektą, Vyriausybė turės priimti nutarimą, kuriuo paskiriama Įstatymo projektu siūlomame 86⁴ straipsnyje nurodyta centrinė institucija. Vyriausybės nutarimo projektą dėl centrinės institucijos paskyrimo parengs ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateiks Teisingumo ministerija.

Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu siūlomuose 86³–86¹⁰ straipsniuose nustatytų funkcijų ir pareigų įgyvendinimas yra susijęs su centrinės institucijos veikla, Įstatymo projekto 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 ir 12 straipsnių įsigaliojimą siūloma nukelti iki 2026 m. liepos 18 d., suteikiant laiko priimti įgyvendinamąjį teisės aktą dėl centrinės institucijos paskyrimo. Toks įsigaliojimo terminas taip pat sudarys sąlygas paslaugų teikėjams iki 2026 m. rugpjūčio 18 d. įvykdyti Įstatymo projekte nustatytą pareigą paskirti adresatus ir informuoti apie juos centrinę instituciją. Kadangi 2026 m. rugpjūčio 18 d. pradedamas taikyti Reglamentas (ES) 2023/1543, iki šios datos turi būti užtikrintas Direktyvoje (ES) 2023/1544 nustatyto paskirtųjų įmonių ir teisinių atstovų mechanizmo veikimas.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įgyvendinant Reglamente (ES) 2023/1543 nustatytą reikalavimą naudoti decentralizuotą IT sistemą, pagrįstą e. CODEX architektūra, prireiks papildomų valstybės biudžeto lėšų, susijusių su techninės infrastruktūros sukūrimu ir pritaikymu, programinės įrangos kūrimu, sistemos testavimu, parengimu eksploatacijai bei jos palaikymu.

Šių sprendimų įgyvendinimas yra įtrauktas į bendrą teisingumo ministro valdomo projektų portfelio projektą, kurio tikslas – įgyvendinant ES teisės aktus, nustatančius privalomą decentralizuotos IT sistemos naudojimą tarpvalstybinio teismo bendradarbiavimo procesuose civilinėse ir baudžiamosiose bylose (įskaitant Reglamentą (ES) 203/1543), sukurti informacinę sistemą, apimančią nacionalinį e. CODEX sistemos prieigos tašką ir nacionalinę Europos Komisijos sukurtos pavyzdinės realizacijos programinę įrangą, kuri užtikrintų keitimąsi duomenimis tarp valstybių narių civilinėse ir baudžiamosiose bylose 28 teisiniuose procesuose. Projekto trukmė 2024 m. sausio mėn. – 2031 m. sausio mėn.

Kartu pažymėtina, kad Reglamento (ES) 2023/1543 reikalavimo naudoti decentralizuotą IT sistemą įgyvendinimas Lietuvoje grindžiamas e. CODEX technologija pagrįstų sprendinių plėtra ir pritaikymu. Šiuo metu Valstybės skaitmeninių sprendimų agentūra eksploatuoja nacionalinį e. CODEX prieigos tašką, naudojamą teismo bendradarbiavimo civilinėse bylose procesuose, o Generalinė prokuratūra, įgyvendindama Europos Sąjungos finansuotus EXEC ir EXEC II projektus, yra įdiegusi e. CODEX komponentus bei jų integraciją su Integruota baudžiamojo proceso informacine sistema (IBPS), naudojamą tam tikruose tarptautinio teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose procesuose.

Įgyvendinant Reglamentą (ES) 2023/1543, teisminės stadijos procesams numatoma pritaikyti ir plėtoti Valstybės skaitmeninių sprendimų agentūros eksploatuojamą e. CODEX infrastruktūrą, o ikiteisminio tyrimo stadijos procesams – Generalinės prokuratūros turimus e. CODEX sprendinius ir jų integraciją su IBPS. Valstybės skaitmeninių sprendimų agentūra, be kita ko, bus atsakinga už atskiros IT infrastruktūros, leisiančios paslaugų teikėjams prisijungti ir naudotis decentralizuota IT sistema, kūrimą. Šie sprendimai kuriami ir pritaikomi pagal Europos Komisijos nustatytas technines specifikacijas ir sąveikumo reikalavimus.

2026 m. reikalingos lėšos teisminės stadijos procesams, susijusiems su Reglamente (ES) 2023/1543 numatytų procesų skaitmenizavimu, bus dengiamos iš Teisingumo ministerijai skirtų asignavimų (40 tūkst. Eur).

2027–2029 m. ir vėlesniais metais lėšų poreikis bus planuojamas atitinkamų informacinių sistemų valdytojų asignavimuose, teisės aktų nustatyta tvarka formuojant atitinkamų metų valstybės

biudžetą. Valstybės skaitmeninių sprendimų agentūros preliminarium vertinimu, į minėtą teisingumo ministro valdomo projektų portfelio projektą įtrauktų sprendinių, įskaitant el. įrodymų dalį pagal Reglamentą (ES) 203/1543, plėtrai ir palaikymui 2027–2029 m. laikotarpiu bendras lėšų poreikis galėtų sudaryti: 2027 m. – apie 152 tūkst. Eur, 2028 m. – apie 175 tūkst. Eur ir 2029 m. – apie 189 tūkst. Eur. Preliminarus lėšų poreikis numatytas Valstybės skaitmeninių sprendimų agentūros informacinių sistemų vystymo poreikio paraiškoje ir bus tikslinamas atsižvelgiant į Europos Komisijos rengiamas technines specifikacijas ir būsimus funkcinius reikalavimus.

Ikiteisminio tyrimo stadijos procesų skaitmenizavimo vystymas ir palaikymas bus vykdomas iš Generalinei prokuratūrai skirtų asignavimų.

Papildomų valstybės biudžeto lėšų gali prireikti Vyriausybės paskirtos centrinės institucijos funkcijų vykdymui. Šių lėšų poreikis bus planuojamas teisės aktų nustatyta tvarka Vyriausybei paskyrus centrinę instituciją.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*:

„elektroniniai įrodymai“, „Europos įrodymų pateikimo orderis“, „Europos įrodymų saugojimo orderis“, „paslaugų teikėjas“, „paskirtoji įmonė“, „teisinis atstovas“, „paslaugų siūlymas Europos Sąjungoje“, „e. CODEX“, „tarptautinis teisminis bendradarbiavimas“, „baudžiamasis procesas“, „Europos tyrimo orderis“, „savitarpio teisinė pagalba“, „centrinė institucija“, „Europos Sąjungos teisė“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.